

suspensio ad modicum bello, gravis pestilentia, que semper ibi inducias, aut factas intercepit, aut ut fierent coegit, per universam civitatem incanduit volenter, ut merito præcedente inmani prodigio cælum ardere visum sit, quando caput gentium tanto morborum igne flagravat. Nam eo anno Ebutium, & Servilium ambos Coss. pestilentia consumpsit, militares copias plurima ex parte confecit, multos nobiles, præcipueque plebem, fæda tabe delevit, quamvis jam etiam superiore quarto anno oborta lues eundem populum depopulata sit. Proximo dehinc anno cives exules, servique fugitivi, duce Herdonio viro Sabino, Romam invaserunt, incenderuntque Capitolium. Ubi fortissimè quidem Valerio Consule, & imperatore obsistere juniores, sed adeo atrox, & grave discrimen prælii fuit, ut ipse quoque Consul Valerius ibi fuerit occisus, & indignam de servis victoriam insuper etiam sua morte fedaverit. Sequitur annus, in quo cum victo exercitu Consul obsessus est. Nam Mumium Coss. congressi prælio populi Equi, Volscique superarunt, & fugientem in Algido monte, qui ab Urbe XII. fermè milliario abest, fame, ferroque cinxerunt: acrumque insuliciter foret, ni Quintius Cincinnatus præcipuus ille Dictator, arctatam obsidionem, oppresso hoste, solvisset. Qui repertus in rure, quatuor jugerum agrum possidens manibus suis colebat. Is cum in opere, & arans esset inventus, sudore deterfo, ab aratro accersitus ad fascies, togam (69) prætextam accepit. Mox sumpto honore, instructoque exercitu, caesis hostibus victor effectus liberavit exercitum, jugumque boum equis imposuit, victoriamque quasi stivam tenens, subjugatos hostes præ se primus egit. Anno, qui proximus trecentesimo ab Urbe condita fuit, dum legati ab Atheniensibus propter Solonis leges defendendos missi expectantur, arma Romana famas, pestilentiaque compefcuit.

Ipsa autem trecentesimo & altero anno ab Urbe condita imperium consulare cessavit, & pro duobus Consulibus decem facti sunt, qui summam potestatem haberent constituendarum legum Atticarum gratiâ, qui à numero Decemviri sunt nominati, quod magnam Reip. perniciem invexit. Nam primus ex Decemviris, cedentibus cæteris, solus Ap. Claudius sibi continuavit imperium. Statimque aliorum conjuratio subsecuta est, ut more contempto, quo insigne imperii penes unum, potestas autem communis erat omnibus, omnia propriis libidinibus agerent. Itaque inter cætera, que insolentissimè cuncti præsumebant, repente singuli cum duodenis fascibus, cæterisque imperatoris insignibus processerunt. Et novo improba ordinatio incepto, allegata legatione Consulium emicuit agmen Tyrannorum, duabus tabulis legum ad decem priores additis, agentes insolentissimo fastu plurima. Et die quo deponere magistratus mos erat, cum

(69) H. habet: prætextatam, & sequitur cum A. accepit, & caesis hostibus liberavit exercitum, jugumque boum equis imposuit, victoriamque quasi stivam tenens subjugatos hostes præ se primus egit. Anno trecentesimo & altero ab Urbe condita imperium consulare cessavit, & pro duobus Coss. decem facti sunt, qui summam potestatem haberent, ac Decemviri nominati sunt. H. habet viri, pro Xviri. Sed cum primo anno bene egissent.

(70) H. pro Virgini habet viri.

(71) A. & H. pro stupravit: corrumpere voluit, & omisit. cæt. seq. quam pater occidit, ne stuprum ad Decemvros sustineret, & egressus ad milites mox triumphum. Sublata est igitur Decemvris &c.

(72) In A. & H. intermedia non leguntur usque ad Fidenates, & habent. Anno ab U. C. CCCXII. Fidenates &c. usque ad Tolumnius. [Ita etiam penè ad verbum Eutropius, ut inde facile conjiçere sit, Miscellam mentio dici, ubi tam multa hic inserta, & immixta. Canif.

(73) Hinc non leg. cætera in A. H. B. & in Eutropio usque ad: P. 22.

iiisdem insignibus processerunt. Secundo anno ex his Ap. Claudius Virgini (70) ejusdam, qui honestis jam stipendiis contra Latinos in monte Algido militabat, filiam virginem nomine Virginiam (71) stupravit. Quam ob rem adactus Virginius pater dolore libertatis, & pudore dedecoris, protractam ad servitatem filiam, in conspectu populi pius parricida prostravit. Qua populus necessitatis atrocitate permotus, & periculo libertatis admonitus, montem Aventinum occupavit armatus, nec tueri armis libertatem destitit, nisi postquam à Decemviris potestas ablata est, ipsique damnati sunt. Anno ab Urbe condita CCCXV. (72) per totum ferè annum tam crebri, tamque etiam graves in Italia terræmotus fuerunt, ut de innumeris quasitionibus, ac ruinis villarum oppidorumque assiduis Roma nunciis fatigaretur. Dehinc ita jugis, & torrida siccitas fuit, ut præsentis tunc, futurique anni spem gignendis terræ fructibus abnegavit. Et his denique temporibus Fidenates contra Romanos rebellaverunt maximum auxiliorum manu stipante. Auxilium his præstabant Veientes, & rex Vejentium Tolumnius. Quæ ambæ civitates tam vicinæ Urbi sunt, ut Fidenæ, & Vejentium XVIII. milliario ab Urbe abfint. Conjunxeruntque fe his & Volsci. Sed à M. Emilio dictatore, & L. Quintio Cincinnato magistro equitum victi, etiam regem perdidērunt. Fidenæ capte, & exciæ. (73) Tanta in ipsis Fidenis erat malorum, animorumque contentio, ut vel domesticas clades superfusa forinsecus bella obliterarent, vel post damna bellorum inducias relaxatas diverse pestes cælo, terræque excandescentes incessabili infestatione corrumpent. His denique temporibus gravissimo terræmotu concussa Sicilia insula, exastuantibus Etnæ montis ignibus, favillisque calidis, cum detrimento plurimo agrorum, villarumque vastata est. Tunc etiam Atlante civitas Locridis adhærens terre, continuo repentino maris impetu abscissa, atque in insulam desolata est. Atheniensium quoque civitatem misera pestis invasit, diuque depopulata est. Post XX. annos iidem Vejentani rebellaverunt. Dictator contra illos missus est Furius Camillus, qui primum eos vicit acie: mox etiam civitatem diu obsessam, cuniculis clam cepit, antiquissimam Italiæ, atque ditissimam. Inventamque ibi statuam Junonis Monete jussit Romam transferri. Unus autem è militibus per jocum interrogavit simulacrum an vellet ire Romam: respondit, volo. Postea cepit & Faliscos non minus nobilem civitatem, sed commota est ei domi invidia, quasi prædam male divisisset, damnatusque ob eam causam expulsus est ex civitate. (74)

Dehinc irruptio Belgicorum Gallorum, & incendiium Urbis insequitur. Cui cladi audeat quispian si potest motus hujus temporis comparare, quam-

(74) B. & H. ad verbum convenit cum Eutropio: expulsus est ex civitate. Statim Galli Senones ad Urbem venerunt, & viros Romanos XI. milliario à Roma apud flumen Alliam secuti, etiam urbem occupaverunt, neque defendi quequam nisi Capitolium putuit. Quod cum diu obsiderent, & jam Romani fame laborarent, à Camillo, qui in vicina civitate exulabat, Gallis supervenit, gravissimæque viti sunt. Postea tamen accepto etiam auxilio mille libarum, ne Capitolium obsiderent, recesserunt, sed secutus est eos Camillus, ita cecidit, ut auxilium quod his datum fuerat, & omnia que ceperant militaria signa recocaret. Ita tertio triumphans Urbem ingressus est, & appellatus secundus Romulus, quasi & ipse patria conditor. Circa hæc tempora Heister putatur historia conscripta. Plato quoque philosophus his temporibus fuisse peribetur. Eutropius tamen finit primum lib. his verbis: patriæ conditor. Cætera non habet. Canif. Ambros. cum istdem concord. Manuscriptis, In Hersfeld. explicit lib. primus de histor. Roman.